

IV КОНВЕНЦІЯ про закони і звичай війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичай війни на суходолі

Дата підписання: 18.10.1907

Дата набрання чинності для України: 24.08.1991

Гаага, 18 жовтня 1907 року

(Перелік Договірних Сторін)

Беручи до уваги, що, разом із пошуком засобів для збереження миру та запобігання збройним конфліктам між народами, необхідно також мати на увазі і той випадок, коли доведеться взятися за зброю у зв'язку з подіями, запобігти яким, незважаючи на всі зусилля, виявилось неможливо;

бажаючи і в цьому крайньому випадку служити справі гуманізму та вимогам цивілізації, що постійно розвиваються;

визнаючи, що для цього необхідно внести зміни до загальних законів і звичаїв війни з метою максимально чіткого їх визначення чи для того, щоб внести до них такі обмеження, які максимальною мірою пом'якшили б їхню суворість;

визнали за необхідне доопрацювати та розтлумачити в деяких пунктах напрацювання Першої мирної конференції, яка, наслідуючи приклад Брюссельської конференції 1874 року, та натхненна ідеями, продиктованими мудрою та великодушною обачливістю, ухвалила положення, що мають на меті встановлення та визначення змісту звичаїв війни на суходолі.

Відповідно до цілей Високих Договірних Сторін ці положення, текст яких був натхненний бажанням зменшити лиха війни, наскільки це дозволять воєнні вимоги, покликані служити загальним правилом поведінки для воюючих сторін у їхніх взаємовідносинах та у відносинах із місцевими жителями.

Однак, на разі, виявилось неможливим узгодити правила, які б охоплювали всі випадки, що виникають на практиці.

З іншого боку, Високі Договірні Сторони чітко не мають на меті, за відсутності зобов'язань у письмовій формі, залишити на вільний розсуд воєначальників непередбачені випадки.

Доки не буде виданий більш повний збір законів війни, Високі Договірні Сторони вважають за доцільне заявити, що у випадках, не передбачених схваленими ними правилами, місцеві жителі та воюючі сторони залишаються під захистом і верховенством принципів права народів, оскільки вони впливають зі встановлених між цивілізованими народами звичаїв, із принципів гуманності та вимог суспільної свідомості.

Вони заявляють, що саме в такому розумінні слід тлумачити, зокрема, статті 1 і 2 схвалених ними Положень.

Високі Договірні Сторони, бажаючи укласти з цією метою оновлену Конвенцію, призначили своїми повноважними представниками:

(перелік повноважних представників),

які після передачі на зберігання своїх повноважень, визнаних у відповідній і належній формі,

домовилися про таке:

Стаття 1. Договірні держави видають своїм сухопутним військам накази, які відповідають Положенню про закони і звичай війни на суходолі, що додається до цієї Конвенції.

Стаття 2. Норми, які містяться у статті 1 Положення, а також у цій Конвенції, застосовуються лише між Договірними державами і лише у випадку, якщо всі воюючі сторони є сторонами цієї Конвенції.

Стаття 3. Воююча сторона, яка порушує норми зазначеного Положення, підлягає відповідальності у формі відшкодування збитків, якщо для цього є підстави. Вона є відповідальною за всі дії, вчинені особами, які входять до складу її збройних сил.

Стаття 4. Ця Конвенція, належним чином ратифікована, замінить у відносинах між Договірними державами Конвенцію про закони і звичай війни на суходолі від 29 липня 1899 року.

Конвенція 1899 року залишається чинною для Держав, які її підписали, і які не ратифікували цю Конвенцію.

Стаття 5. Ця конвенція підлягає ратифікації у найкоротші строки. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання до Гааги.

Про першу передачу на зберігання ратифікаційних грамот складається протокол, що підписується представниками держав, які в цьому беруть участь, і Міністром закордонних справ Нідерландів.

Наступні передачі на зберігання ратифікаційних грамот здійснюються у формі письмового повідомлення, що направляється Уряду Нідерландів і супроводжується ратифікаційною грамотою.

Належним чином засвідчена копія протоколу, що стосується першої передачі на зберігання ратифікаційних грамот, повідомлень, згаданих у попередньому пункті, а також ратифікаційних грамот невідкладно надсилається Урядом Нідерландів дипломатичними каналами державам,

запрошеним на Другу мирну конференцію, а також іншим державам, які приєдналися до цієї Конвенції. У випадках, передбачених попереднім пунктом, зазначений Уряд одночасно інформує їх про дату отримання повідомлення.

Стаття 6. Держави, які не підписали цю Конвенцію, мають право приєднатися до неї.

Держава, яка бажає приєднатися, повідомляє у письмовій формі про свій намір Уряд Нідерландів, направляючи йому акт про приєднання, який передається на зберігання в архів зазначеного Уряду.

Цей Уряд одночасно передає всім іншим державам належним чином засвідчену копію повідомлення, а також акту про приєднання із зазначенням дати отримання повідомлення.

Стаття 7. Ця Конвенція набирає чинності стосовно держав, що брали участь у першій передачі на зберігання ратифікаційної грамоти, через шістдесят днів після дати протоколу цієї передачі на зберігання, а стосовно держав, які ратифікують пізніше або приєднуються, через шістдесят днів після того, як повідомлення про їх ратифікацію або приєднання було отримане Урядом Нідерландів.

Стаття 8. У випадку, якщо одна з Договірних держав бажає денонсувати цю Конвенцію, про таку денонсацію повідомляється у письмовій формі Уряду Нідерландів, який одночасно передає належним чином засвідчену копію такого повідомлення всім іншим державам, інформуючи їх про дату його отримання.

Денонсація є чинною лише стосовно держави, яка повідомила про неї, і лише через рік після отримання такого повідомлення Урядом Нідерландів.

Стаття 9. Реєстр, який зберігається у Міністерстві закордонних справ Нідерландів, містить дату передачі на зберігання ратифікаційних грамот, вчиненої згідно з пунктами 3 і 4 статті 5, а також дату отримання повідомлень про приєднання (пункт 2 статті 6) чи про денонсацію (пункт 1 статті 8).

Кожна Договірна держава має право на доступ до цього реєстру та на отримання належним чином засвідчених витягів.

На посвідчення чого повноважні представники поставили свої підписи під цією Конвенцією.

Учинено в м. Гаазі 18 жовтня 1907 року в одному примірнику, який зберігається в архіві Уряду Нідерландів, і належним чином засвідчені копії якого надсилаються дипломатичними каналами державам, запрошеним на Другу мирну конференцію.

(Перелік держав, які підписалися)

ДОДАТОК ДО КОНВЕНЦІЇ
ПОЛОЖЕННЯ
про закони і звичаї війни на суходолі

Частина I
ПРО ВОЮЮЧІ СТОРОНИ

Розділ I
Критерії визнання воюючою стороною

Стаття 1. Військові закони, права і обов'язки застосовуються не лише до армій, але й також до ополчення та добровільних загонів, якщо вони відповідають таким умовам:

1. Знаходяться під командуванням особи, відповідальної за своїх підлеглих;
2. Мають закріплену відмітну емблему, яка може бути впізнана на відстані;
3. Відкрито носять зброю; і
4. Ведуть бойові дії відповідно до законів і звичаїв війни.

У країнах, в яких ополчення або добровільні загони становлять армію чи входять до її складу, вони включаються у категорію «армія».

Стаття 2. Жителі території, яка не була окупована, і які при наближенні ворога добровільно беруться за зброю для того, щоб чинити опір військам, що вторглися, але не мали часу самоорганізуватися відповідно до статті 1, вважаються воюючою стороною, якщо вони відкрито носять зброю і дотримуються законів і звичаїв війни.

Стаття 3. Збройні сили воюючих сторін можуть складатися з комбатантів та некомбатантів. У разі захоплення ворогом як ті, так і інші користуються правами військовополонених.

Розділ II
Військовополонені

Стаття 4. Військовополонені знаходяться під владою уряду супротивної сторони, а не окремих осіб чи підрозділів, які взяли їх у полон.

З ними повинні поводитися гуманно.

Всі їхні особисті речі, за винятком зброї, коней і військових документів, залишаються їхньою власністю.

Стаття 5. Військовополонені можуть бути інтерновані в місто, фортецю, табір або інше місце із зобов'язанням не виходити за певні встановлені межі; але вони не можуть бути позбавлені свободи, якщо це не становить незамінного заходу безпеки і виключно лише поки існують обставини, які вимагають застосування такого заходу.

Стаття 6. Держава може використовувати працю військовополонених, за винятком офіцерів, відповідно до їхнього чину і здібностей. Завдання не повинні бути надмірними і не повинні бути пов'язані з військовими діями.

Військовополоненим може надаватися право працювати на державній службі, на приватних осіб або особисто для себе.

Робота, виконана для держави, оплачується згідно з діючими ставками за таку саму роботу, виконану солдатами національної армії, або, якщо діючої ставки немає, то згідно зі ставкою, що відповідає виконаній роботі.

Якщо роботи виконуються для інших гілок державної влади чи для приватних осіб, то її умови визначаються в угоді з військовим керівництвом.

Заробітна платня військовополонених використовується для поліпшення їхнього становища, а залишок виплачується їм при звільненні після вирахування витрат на їхнє утримання.

Стаття 7. Утримання військовополонених покладається на уряд, у владі якого вони знаходяться.

За відсутності спеціальної угоди між воюючими сторонами, військовополонені користуються на тих самих умовах харчуванням, приміщенням і одягом, як і війська уряду, який взяв їх у полон.

Стаття 8. Військовополонені підпорядковуються законам, правилам і наказам, чинним для армії держави, під владою якої вони знаходяться. Будь-який акт непокорності з їхнього боку є підставою для застосування до них таких заходів суворості, які можуть вважатися за необхідні.

Військовополонені, які втекли з полону і були повторно затримані раніше, ніж мали змогу приєднатися до своєї армії або раніше, ніж мали змогу залишити територію, окуповану армією, яка взяла їх у полон, підлягають дисциплінарним покаранням.

Військовополонені, які здійснили вдалу втечу і знову взяті у полон, не підлягають жодному покаранню за свою попередню втечу.

Стаття 9. Кожен військовополонений зобов'язаний на поставлене йому запитання повідомити своє справжнє ім'я і чин, і в разі порушення цього правила несе, відповідальність шляхом обмеження переваг, які надаються військовополоненим його чину.

Стаття 10. Військовополонені можуть бути умовно достроково звільнені, якщо це дозволяється законами їхньої країни, і в таких випадках зобов'язані із своєю особистою гідністю сумлінно виконати взяті на себе зобов'язання як щодо власного уряду, так і уряду, яким вони були взяті у полон.

У таких випадках їхній власний уряд зобов'язується не вимагати та не приймати від них жодних послуг, несумісних із умовно достроковим звільненням.

Стаття 11. Військовополонений не може бути примушений до умовно дострокового звільнення; так само і уряд супротивної сторони не зобов'язаний задовольняти запит військовополоненого щодо його умовно дострокового звільнення.

Стаття 12. Військовополонені, умовно достроково звільнені і повторно захоплені зі зброєю в руках проти уряду, перед яким вони зобов'язалися своєю гідністю або проти союзників такого уряду, втрачають право вважатися військовополоненими і можуть постати перед судом.

Стаття 13. Особи, які супроводжують армію, але прямо не належать до неї, такі як кореспонденти газет і репортери, маркітанти та постачальники, які потрапляють до рук ворога і він вважає за доцільне затримати їх, користуються правами військовополонених за умови, що вони мають при собі посвідчення від військового керівництва тієї армії, яку вони супроводжували.

Стаття 14. Із початком військових дій у кожній із воюючих держав, а також, за необхідності, у нейтральних країнах, які прийняли на свою територію воюючі сторони, створюється довідкове бюро у справах військовополонених. До функцій цього бюро належить надання відповідей на всі запити, що стосуються військовополонених. Воно отримує від різних причетних установ всю інформацію, пов'язану із інтернуванням та переміщенням, умовно достроковим звільненням, обміном втечею, прийомом до госпіталю, смертю, а також й іншу інформацію, необхідну для забезпечення складання та оновлення останніми даними іменної картки кожного військовополоненого. Бюро повинно заносити до цієї картки номер полку, ім'я та прізвище, вік, місце походження, звання, військову частину, поранення, день і місце взяття в полон, інтернування та смерті, а також будь-які зауваження особливого характеру. Іменна картка надсилається уряду іншої воюючої сторони після укладення миру.

Крім того, до функцій довідкового бюро належить отримання, збирання та пересилання за належністю всіх предметів особистого користування, цінностей листів тощо, що були знайдені на полі битви чи були залишені військовополоненими, які були умовно достроково звільнені або яких обміняли, чи які втекли або померли у госпіталях чи польових лазаретах.

Стаття 15. Товариства надання допомоги військовополоненим, які належним чином засновані відповідно до законів їхніх країн та мають на меті служити посередником у добродійних справах отримують від воюючих сторін для себе і для своїх належним чином акредитованих агентів відповідні приміщення для ефективного виконання свого гуманного завдання в межах, встановлених військовими вимогами та адміністративними правилами. Агенти таких товариств можуть бути допущені до місць інтернування з метою надання допомоги, а також до пунктів утримання репатрійованих військовополонених, за умови наявності особистого дозволу, виданого військовим керівництвом, та надання письмового зобов'язання дотримуватися всіх заходів з підтримання порядку та безпеки, які останнє може запровадити.

Стаття 16. Довідкові бюро користуються привілеєм звільнення від поштового збору. Листи, грошові перекази, цінності, а також посилки поштою, призначені військовополоненим або відправлені ними, звільняються від усіх поштових зборів як у країнах відправлення та призначення, так і в країнах, через які вони пересилаються.

Подарунки та подібного роду допомога військовополоненим звільняються від усіх ввізних чи інших мит, а також від сплати за перевезення державним залізничним транспортом.

Стаття 17. Військовополонені офіцери отримують такий самий оклад, як і офіцери відповідного звання в країні, де вони утримуються, з відшкодуванням в кінцевому рахунку цієї суми їхнім урядом.

Стаття 18. Військовополоненим надається повна свобода сповідувати релігію, включаючи відвідання богослужінь, незалежно від їхнього віросповідання, за єдиної умови, що вони дотримуватимуться запроваджених військовим керівництвом заходів з підтримання порядку та безпеки.

Стаття 19. Заповіти військовополонених отримуються або складаються таким самим чином, як і для солдатів національної армії.

Таких самих правил дотримуються щодо свідочств про смерть, а також щодо поховання військовополонених, враховуючи їхній ранг та звання.

Стаття 20. Після укладення миру репатріація військовополонених здійснюється якомога швидше.

Розділ III

Хворі і поранені

Стаття 21. Обов'язки воюючих сторін щодо хворих та поранених регулюються Женевською конвенцією.

Частина II

ВІЙСЬКОВІ ДІЇ

Розділ I

Засоби завдання шкоди супротивнику, облога бомбардування

Стаття 22. Воюючі сторони не користуються необмеженим правом у виборі засобів завдання шкоди супротивнику.

Стаття 23. Крім заборон, передбачених спеціальними конвенціями, особливо забороняється:

- a) застосовувати отруту або отрусну зброю;
- b) віроломно вбивати чи ранили осіб, що належать до нації або армії супротивника;
- c) вбивати чи ранили супротивника, який, склавши зброю або більше не маючи засобів захисту, беззастережно здався;
- d) оголошувати, що жодної пощади не буде;
- e) застосовувати зброю, снаряди або речовини, здатні завдати зайві страждання;
- f) неналежним чином використовувати прапор парламентаря, національний прапор чи військові знаки розрізнення та форму ворога, а також відмітні знаки за Женевською конвенцією;
- g) знищувати або захоплювати власність ворога, крім випадків, коли таке знищення або захоплення настійно вимагається військовою необхідністю;
- h) оголошувати скасованими, призупиненими або неприйнятними для розгляду у суді права і позови громадян супротивної сторони. Воюючій стороні також забороняється примушувати громадян супротивної сторони брати участь у військових діях, спрямованих проти їхньої власної держави, навіть у випадку, якщо вони перебували на службі такої воюючої сторони до початку війни.

Стаття 24. Військові хитрощі і застосування заходів, необхідних для отримання інформації про супротивника і країну, визнаються дозволеними.

Стаття 25. Забороняється будь-яким способом атакувати чи бомбардувати незахищені міста, селища, житлові будинки чи споруди.

Стаття 26. Командир атакуючих військ, перед тим як почати бомбардування, за винятком випадків штурму, повинен зробити все від нього залежне, щоб попередити відповідні органи влади.

Стаття 27. При облогах і бомбардуваннях повинні бути вжиті всі необхідні заходи для того, щоб уберегти, наскільки це можливо, будівлі, призначені для цілей релігії, мистецтва, науки чи благодійності, історичні пам'ятки, госпіталі та місця, де зібрані хворі і поранені, за умови, що вони не використовуються в цей час для військових цілей.

До обов'язків тих, хто знаходиться під облогою, належить позначення наявності таких будівель або місць відмітними та видимими знаками, які повідомляються супротивнику заздалегідь.

Стаття 28. Мародерство у місті чи місцевості, навіть у випадку, якщо його взяли штурмом, забороняється.

Розділ II Шпигуни

Стаття 29. Шпигуном може бути визнано лише особу, яка діючи таємно або під фальшивими приводами, збирає або намагається зібрати інформацію в зоні бойових дій однієї з воюючих сторін з наміром передати таку інформацію супротивній стороні.

При цьому, солдати, які не маскуються і проникли у зону проведення бойових дій супротивної армії з метою збору інформації, не визнаються шпигунами. Подібним чином, не вважаються шпигунами солдати і цивільні особи, які відкрито виконують свої задачі і яким доручена передача депеш, призначених для їхньої власної чи армії ворога. До цієї категорії так само належать і особи, які відправляються на безпілотних аеростатах з метою передачі депеш або, загалом, для підтримки зв'язку між різними частинами армії або території.

Стаття 30. Шпигун, затриманий на місці скоєння злочину, не може бути покараний без попереднього розгляду справи у суді.

Стаття 31. Шпигун, який повернувся до своєї армії і згодом був захоплений ворогом, визнається військовополоненим і не несе жодної відповідальності за свої попередні акти шпionажу.

Розділ III Прапори парламентарів

Стаття 32. Парламентарем вважається особа, уповноважена однією з воюючих сторін вступити в переговори з іншою та, яка рухається вперед з білим прапором. Парламентар, а також трубач, сурмач або барабанщик, особа, яка несе прапор і перекладач, що можуть супроводжувати його, користуються правом недоторканності.

Стаття 33. Командир військової частини, до якого направлений парламентар, не зобов'язаний до будь-яких обставин приймати його.

Він може вжити всіх необхідних заходів, щоб перешкодити парламентареві скористатися перевагами його місії для збору інформації.

У випадку зловживання з боку парламентаря командир військової частини має право його тимчасово затримати.

Стаття 34. Парламентар втрачає право на недоторканність, якщо буде абсолютно і безсумнівно доведено, що він скористався своїм привілейованим становищем для провокування або для вчинення зради.

Розділ IV Капітуляція

Стаття 35. При узгодженні умов капітуляції Договірними Сторонами повинні враховуватися правила військової честі.

Узгоджені умови капітуляції повинні сумлінно дотримуватись обома сторонами.

Розділ V

Перемир'я

Стаття 36. Перемир'я призупиняє військові дії за взаємною згодою воюючих сторін. Якщо тривалість перемир'я не була встановлена, воюючі сторони можуть у будь-який час відновити військові дії, за обов'язкової умови, що ворог попереджається про це протягом узгодженого строку згідно з умовами перемир'я.

Стаття 37. Перемир'я може бути загальним чи локальним. Перше зупиняє всі військові дії між воюючими державами; друге - лише між окремими частинами воюючих армій та у визначених кордонах.

Стаття 38. Про перемир'я повинно бути офіційно і вчасно повідомлено компетентним органам та військам. Військові дії невідкладно зупиняються після оголошення перемир'я або у визначений ним строк.

Стаття 39. Договірні Сторони в умовах перемир'я визначають які види комунікації на театрі військових дій можуть здійснюватись із жителями та між жителями воюючих держав.

Стаття 40. Будь-яке істотне порушення перемир'я однією зі сторін дає право іншій відмовитися від нього і, навіть, у випадках крайньої необхідності, невідкладно відновити військові дії.

Стаття 41. Порушення умов перемир'я цивільними особами, які діють на власний розсуд, надає постраждалій стороні лише право вимагати покарання таких порушників чи, за необхідності, відшкодування понесених збитків.

Частина III

ВІЙСЬКОВЕ КЕРІВНИЦТВО НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВИ-СУПРОТИВНИКА

Стаття 42. Територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника.

Окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції.

Стаття 43. З фактичним переходом до рук окупанта повноважень легітимної влади він вживає всіх залежних від нього заходів для того, щоб, по можливості, відновити і забезпечити громадський порядок і безпеку, дотримуючись існуючих у країні законів, за виключенням, коли це абсолютно неможливо.

Стаття 44. Будь-якій воюючій стороні забороняється примушувати жителів окупованої території надавати інформацію про армію іншої воюючої сторони чи про її засоби оборони.

Стаття 45. Забороняється примушувати жителів окупованої території присягати на вірність державі-супротивнику.

Стаття 46. Сімейна гідність і права, життя фізичних осіб і приватна власність, а також релігійні переконання і обряди повинні поважатися.

Приватна власність не підлягає конфіскації.

Стаття 47. Мародерство офіційно забороняється.

Стаття 48. Якщо на окупованій території окупант стягує визначені такою державою податки, мита і збори, він здійснює це, по можливості, відповідно до чинних правил оподаткування та їхньої сфери дії, в наслідок чого, на нього покладається обов'язок нести витрати по управлінню окупованою територією у тій самій мірі, як це був зобов'язаний робити законний уряд.

Стаття 49. Якщо на додаток до згаданих у попередній статті податків, окупант збирає інші грошові внески на окупованій території, це має вчинятися лише для потреб армії або управління зазначеною територією.

Стаття 50. Жодне загальне стягнення і грошове або інше, не може застосовуватися до всього населення через дії окремих осіб, за які не може бути передбачена солідарна відповідальність населення.

Стаття 51. Жодні внески не збираються інакше, ніж на підставі письмового наказу та під відповідальність верховного головнокомандувача.

Збір зазначених внесків здійснюється, по можливості, лише згідно з чинними правилами оподаткування і сферою дії податків.

За кожний внесок вкладникам видається розписка в отриманні.

Стаття 52. Реквізиції у негрошовій формі та у формі послуг не вимагаються від муніципалітетів і жителів, окрім як для потреб окупаційної армії. Вони повинні бути пропорційними ресурсам країни та мати такий характер, щоб не накладати на населення обов'язок брати участь у військових діях проти своєї країни.

Такі реквізиції і послуги можуть вимагатися лише на підставі рішення командира окупованої місцевості.

Внески у негрошовій формі, по можливості, оплачуються готівкою. В іншому випадку видається розписка в отриманні, а оплата належної суми здійснюється якнайшвидше.

Стаття 53. Окупаційна армія може заволодіти лише грошима, фондами та цінними паперами, які виключно є власністю держави, складами зброї, транспортними засобами, виробничими запасами та, загалом, всією рухомою власністю держави, що може бути використана для військових дій.

Вся техніка, призначена для передачі новин як на суші, так і на морі чи у повітрі, або для перевезення осіб чи речей, за винятком випадків, які регулюються морським правом, склади зброї та, загалом, всі види військового спорядження, навіть якщо вони належать приватним особам, можуть бути захоплені, але повинні бути повернені з визначеним відшкодуванням після укладення миру.

Стаття 54. Підводні кабелі, які сполучають окуповану територію з нейтральною територією, не захоплюються і не знищуються, крім випадку крайньої необхідності. Вони повинні бути таким самим чином повернені з визначеним відшкодуванням після укладення миру.

Стаття 55. Держава-окупант розглядається лише як управляючий і узуфруктуарій адміністративних будівель, нерухомості, лісів та сільськогосподарських угідь, які належать державі-супротивнику і знаходяться на окупованій території. Держава-окупант повинна зберігати капітальну цінність цих майнових об'єктів і управляти ними згідно з правилами узуфрукту.

Стаття 56. Власність муніципалітетів, релігійних, благодійних, освітніх, мистецьких і наукових установ, навіть якщо вона належить державі, визнається як приватна власність.

Будь-яке захоплення, знищення чи навмисне пошкодження установ такого типу, історичних пам'яток, творів мистецтва та науки забороняється та повинно підлягати судовому переслідуванню.

IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі

Конвенція; Україна від 18.10.1907

Прийняття від **18.10.1907**

Постійна адреса:

https://zakon.rada.gov.ua/go/995_222

Законодавство України
станом на 18.08.2025

чинний

995_222

Публікації документа

- Офіційний вісник України від 06.01.2017 — 2017 р., № 2, стор. 605, стаття 67, код акта 84421/2016